

Okruhy požadavků a literatura ke státní závěrečné zkoušce z pedagogiky a základů psychologie pro bakalářský studijní program Vychovatelství

**nová akreditace (začátek studia v roce 2019)
prezenční i kombinovaná forma studia**

Okruhy z pedagogiky

1. Vědní obor pedagogika. Historický vývoj pedagogiky jako vědy. Vztah pedagogiky k ostatním vědám. Předmět, znaky a funkce pedagogiky. Prameny pedagogiky. Vztah pedagogické teorie a pedagogické praxe. Systém pedagogických disciplín. Význam pedagogiky. Aktuální problémy a otázky pedagogiky.
2. Základy kvantitativně a kvalitativně orientovaného výzkumu v pedagogice (metody lidského poznávání, základní charakteristiky obou přístupů, jejich porovnání, klady, zápory, výzkumy ex-post-facto a experimenty).
3. Základy pedagogicky orientovaného výzkumu (měření v pedagogickém výzkumu a typy proměnných, vlastnosti dobrého měření, výzkumné problémy (výzkumné otázky), věcné a statistické hypotézy ve výzkumu).
4. Metody kvantitativně a kvalitativně orientovaného výzkumu v pedagogice (základní charakteristika vybraných metod sběru dat a jejich použití).
5. Nejběžnější postupy zpracování dat v pedagogických výzkumech (četnosti, grafické metody zobrazování dat, charakteristiky polohy, metody průzkumové analýzy dat, normální rozdělení).
6. Faktory rozvoje lidského jedince – biologické faktory, prostředí, výchova. Výchova – definice, pojetí, atributy, funkce, význam, podmínky. Intencionální a funkcionální působení. Sebevýchova.
7. Pedagogická teleologie – cíle výchovy v různých pedagogických koncepcích. Znaky dobrých cílů. Funkce, třídění, klasifikace a struktura výchovných cílů. Názory na současné cíle výchovy.
8. Výchovný proces – etapy, fáze a principy výchovného procesu. Výchovné zásady a efektivita výchovného procesu. Podmínky a prostředky výchovy.
9. Osobnost učitele a vychovatele. Požadavky kladené na osobnost učitele a vychovatele, společenská úloha učitele a vychovatele, aktuální problémy pedagogické profese. Kázeň a autorita ve výchově. Možnosti reflexe a sebereflexe a problematika syndromu vyhoření u pedagogických pracovníků.
10. Osobnost vychovávaného jedince a determinace lidské psychiky (výchovný pesimismus, pedagogický utopismus, pedagogický optimismus, pedagogický

realismus). Interakce vychovatele a vychovávaného. Výchovná práce s jedinci se specifickými potřebami, problematika integrace a inkluze.

11. Pedagogická komunikace (verbální, neverbální, činem). Paralingvistické projevy a komunikace ve výchově. Bariéry v pedagogické komunikaci. Asertivita.
12. Prostředí školy a klima školy. Klasické reformní školy. Inspirace alternativními pedagogickými systémy pro zefektivnění výchovného procesu.
13. Systém českých kurikulárních dokumentů (RVP, ŠVP). Vysvětlení pojmů: kurikulum, klíčové kompetence, odborné kompetence, vzdělávací oblast, průřezové téma, profil absolventa. Pojetí a cíle základního vzdělávání dle RVP ZV.
14. Struktura a vlastnosti výukových cílů, formulace výukových cílů, jejich využití ve výchovně vzdělávací činnosti. Učební úlohy a jejich funkce.
15. Výukové metody a jejich klasifikace. Organizační formy výuky a jejich klasifikace. Možnosti využití vhodných metod a forem výuky ve výchovně vzdělávací činnosti.
16. Didaktická hra. Projektová výuka. Uplatnění didaktické hry a projektové výuky ve výchovně vzdělávací praxi.
17. Materiální didaktické prostředky a jejich klasifikace. Učební pomůcky, didaktická technika. Informatické myšlení, digitální kompetence pedagogů a žáků. Otevřené vzdělávání. Evropský rámec digitálních kompetencí pedagogů.
18. Pedagogická diagnostika a její význam v současné škole. Metody pedagogické diagnostiky. Hodnocení ve školní praxi.
19. Charakteristika základních trendů proměn výchovy v historickém kontextu dobových paradigmat (pojetí člověka a výchovy, cíle výchovy). Odrazy dobových konceptů výchovy v současné době.
20. Vybrané právní předpisy pro práci vychovatele jako pedagogického pracovníka ve školských zařízeních. Školská zařízení pro zájmové vzdělávání, jejich činnost a organizace. Předpoklady pro výkon činnosti vychovatele. Pracovně-právní problematika, BOZP, rozsah přímé a nepřímé pedagogické činnosti vychovatele.

LITERATURA

BAJTOŠ, J. *Kompendium pedagogiky alebo State o výchove*. Košice: Univerzita P. J. Šafárika, 2006. ISBN 80-7097-648-9.

BEDNAŘÍKOVÁ, I. *Kapitoly z andragogiky* 1. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. ISBN 80-244-1358-8.

BEDNAŘÍKOVÁ, I. *Sociální komunikace*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2006. ISBN 80-244-1357-4.

BERTRAND, Y. *Soudobé teorie vzdělávání*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-216-5.

- BLÍŽKOVSKÝ, B. *Systémová pedagogika*. Ostrava: Amonium servis, 1997. ISBN 80-8549-823-5.
- BOČKOVÁ, V. *Vzdělávání – průvodní jev života*. Olomouc: Vydavatelství UP, 2002. ISBN 80-244-0441-9.
- BREZINKA, W. *Filosofické základy výchovy*. Praha: Zvon, 1996. ISBN 80-7113-169-5.
- CANGELOSI, J. S. *Strategie řízení třídy*. Praha: Portál, 1994. ISBN 80-7178-083-9.
- CIPRO, M. *Prameny výchovy I. – V.* Praha: vlastním nákladem, 1998. ISBN 80-2382-214-4.
- CIPRO, Miroslav, *Galerie světových pedagogů. Sv. 1, 2, 3.* Praha: vlastním nákladem, 2002.
- DOSTÁL, A. M., OPRAVILOVÁ, E. *Úvod do pedagogiky předškolního věku*. Praha: SPN, 1983.
- FISHER, R. *Učíme děti myslet a učit se*. Praha: Portál, 1997. ISBN 80-7178-120-7.
- FONTANA, D. *Psychologie ve školní praxi*. Praha: Portál, 1997.
- GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2. vyd. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-185-0.
- GOLEMAN, D. *Emoční inteligence*. Praha: Columbus, 1997. ISBN 80-8592-848-5.
- GRECMANOVÁ, H. *Klima školy*. Olomouc: Hanex, 2008. ISBN 978-80-7409-010-3.
- GRECMANOVÁ, H., HOLOUŠOVÁ, D., URBANOVSKÁ, E. aj. *Obecná pedagogika II*. Olomouc: Hanex, 2000. ISBN 80-8578-324-X.
- GRECMANOVÁ, H., HOLOUŠOVÁ, D., URBANOVSKÁ, E. *Obecná pedagogika I*. Olomouc: Hanex, 1999. ISBN 80-8578-320-7.
- GRECMANOVÁ, H., URBANOVSKÁ, E. *Aktivizační metody ve výuce, prostředek ŠVP*. Olomouc: Hanex, 2007. ISBN 978-8085783-73-5.
- GRECMANOVÁ, H., URBANOVSKÁ, E., NOVOTNÝ, P. *Podporujeme aktivní myšlení a samostatné učení žáků*. Olomouc: Hanex, 2000. ISBN 80-8578-328-2.
- HAVLÍK, R., HALÁSZOVÁ, V., PROKOP, J. *Kapitoly ze sociologie výchovy*. Praha: PedF UK, 1996. ISBN 80-86039-10-2.
- HAVLÍK, R., KOŤA, J. *Sociologie výchovy a školy*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-327-7.
- HAVLÍNOVÁ, M. aj. *Programy podpory zdraví ve škole. Rukověť programu Zdravá škola*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-263-7.
- HEIDBRINK, H. *Psychologie morálního vývoje*. Praha: Portál, 1997. ISBN 80-7178-154-1.
- HERMAN, E., DOUBEK, P. *Deprese a stres: vliv životní události na rozvoj psychické poruchy*. Praha: Maxdorf, 2008. ISBN 978-80-7345-157-8.
- HORKÁ, H. *Teorie a metodika ekologické výchovy*. Brno: Paido, 1996. ISBN 80-85931-33-8.
- HRADEČNÁ, M., HEJLOVÁ, H., NOVOTNÁ-DĚDEČKOVÁ, J. *Práce učitele s právy dítěte*. Praha: SVI PedF UK, 1996. ISBN 80-8603-916-1.
- CHRÁSKA, M. *Didaktické testy*. Brno: Paido, 1999. ISBN 80-8593-168-0.

- CHRÁSKA, M. *K současným trendům pedagogického výzkumu ve světě*. Olomouc: PdF UP, 1995. ISBN 80-7068-469-5.
- CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-247-5326-3.
- CHRÁSKA, M. *Základy výzkumu v pedagogice*. Olomouc: PdF UP, 1993. ISBN 80-7068-287-0.
- JANIŠ, K., LOUDOVÁ, I. *Vybraná témata z teorie výchovy*. 2. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2012. ISBN 978-80-7435-555-2.
- JŮVA, V. *Estetická výchova. Vývoj – pojetí – perspektivy*. Brno: Paido, 1996. ISBN 80-8593-112.
- KALHOUS, Z., OBST, O. aj. *Školní didaktika*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-253-X.
- KANTOROVÁ, J. aj. *Vybrané kapitoly z obecné pedagogiky I*. Olomouc: Hanex, 2008. ISBN 978-80-7409-024-0.
- KANTOROVÁ, J. aj. *Vybrané kapitoly z obecné pedagogiky II*. Olomouc: Hanex, 2010. ISBN 978-80-7409-030-1.
- KASÍKOVÁ, H. *Kooperativní učení, kooperativní škola*. Praha: Portál, 1997. ISBN 80-7178-167-3.
- KASPER, T. KASPEROVÁ, D. *Dějiny pedagogiky*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2429-4.
- KEITH, P. F. *Úspěšný návrh výzkumu*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-468-7.
- KLAPILOVÁ, S. *Kapitoly ze sociální pedagogiky*. Olomouc: Vydavatelství UP, 1996. ISBN 80-7068-669-8.
- KOMENSKÝ, J. A. Velká didaktika. In *Vybrané spisy Jana Amose Komenského*. Svazek I. Praha: SPN, 1958, s. 41-281.
- KOVÁŘÍČEK, V., JEDLIČKOVÁ, I. *Vývoj školských soustav v českých zemích*. Olomouc: vlastním nákladem, 1998.
- KRAUS, B., POLÁČKOVÁ, V. aj. *Člověk – prostředí – výchova*. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-7315-004-2.
- KREJČÍ, V. *Obecné základy pedagogiky*. Ostrava: PdF OU, 1991. ISBN 80-7042-053-7.
- KUČEROVÁ, S. *Obecné základy estetické výchovy*. Brno: FF MU, 1992. ISBN 80-2100-089-9.
- MALACH, A. *Pedagogika jako obecná teorie edukace*. Ostrava: Pedagogická fakulta OU, 2007. ISBN 978-80-7368-291-0.
- MALACH, A. *Teorie metodiky výchovy*. Praha: Univerzita J. A. Komenského, 2007. ISBN 978-80-86723-29-7.
- MALACH, J. *Pedagogická diagnostika pro učitele*. Ostrava: OU, 2008. ISBN 978-80-7368-551-5.
- MAŇÁK, J. *Kapitoly z metodologie pedagogiky*. Brno: MU, 1996. ISBN 80-2101-031-2.
- MAŇÁK, J. *Nárys didaktiky*. Brno: MU, 2003. ISBN 80-2103-123-9.

- MAREŠ, J., KŘIVOHLAVÝ, J. *Komunikace ve škole*. Brno: CDVU, 1995. ISBN 80-2101-070-3.
- MAREŠ, J., KŘIVOHLAVÝ, J. *Sociální a pedagogická komunikace ve škole*. Praha: SPN, 1990.
- MAREŠ, J., SLAVÍK, J., SVATOŠ, T. aj. *Učitelovo pojetí výuky*. Brno: MU, 1996. ISBN 80-2101-444-X.
- MERTIN, V. aj. *Metody a postupy poznávání žáka*. Praha: W. Kluwer, 2012. ISBN 978-80-7357-679-0.
- MERTIN, V. aj. *Problémy s chováním ve škole-jak na ně*. Praha: W. Kluwer, 2012. ISBN 978-80-7478-026-4.
- MUSILOVÁ M. *Pedagogická diagnostika*. Olomouc: PVP, 2015. ISBN 978-80-904822-9-6
- MUŽÍK, J. *Andragogická didaktika*. Praha: Kodex Bohemia, 1998. ISBN 80-85963-52-3.
- NEZVALOVÁ, D. *Pedagogika pro učitele. Vzdělávací systémy ve vyspělých zemích*. Olomouc: Vydavatelství UP, 1998. ISBN 80-7068-796-1.
- OBST, O. *Didaktika sekundárního vzdělávání*. Olomouc: UP, 2006. ISBN 80-244-1360-4.
- OBST, O. *Manažerské minimum pro učitele*. Olomouc: UP, 2006. ISBN 80-244-1359-0.
- PAŘÍZEK, V. *Základy obecné pedagogiky*. Praha: PedF UK, 1996.
- PELCOVÁ, N. *Vzorce lidství*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-756-5.
- PELIKÁN, J. *Hledání těžiště výchovy*. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1265-2.
- PELIKÁN, J. *Výchova jako teoretický problém*. Ostrava: Amosium, 1995. ISBN 80-84498-27-8.
- PELIKÁN, J. *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1916-3.
- PETTY, G. *Moderní vyučování*. Praha: Portál, 1996. ISBN 80-7178-070-7.
- PRÁŠILOVÁ, M. *Tvorba vzdělávacího programu*. Praha: TRITON, 2006. ISBN 80-7254-712-7.
- PRŮCHA, J. (ed.) *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-546-2.
- PRŮCHA, J. *Alternativní školy*. Praha: Portál, 1996. ISBN 80-7178-072-3.
- PRŮCHA, J. *Srovnávací pedagogika*. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-155-7.
- PRŮCHA, J. *Školství ve vyspělých zemích*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-290-4.
- PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-647-6.
- PUNCH, K., F. *Základy kvantitativního šetření*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-381-9.
- ROCHE, R. O. *Etická výchova*. Bratislava: Orbis Pictus Istropolitana, 1992. ISBN 80-7158-001-5.
- SKALKOVÁ, J. *Obecná didaktika*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1821-7.

- SKUTIL, M. aj. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-778-7.
- SPOUSTA, V. aj. *Teoretické základy výchovy ve volném čase*. Brno: PdF MU, 1994. ISBN 80-210-1007-X.
- SPOUSTA, V. aj. *Základní výchovné činnosti třídního učitele*. Brno: PdF MU, 1996. ISBN 80-210-0552-1.
- SPOUSTA, V. *Krása, umění a výchova*. Brno: MU, 1995. ISBN 80-210-1196-3.
- STROUHAL, M. *Teorie výchovy: k vybraným problémům a perspektivám jedné pedagogické disciplíny*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4212-0.
- STŘELEČEK, S. aj. *Kapitoly z rodinné výchovy*. Praha: Fortuna, 1992. ISBN 80-85298-84-8.
- STŘELEČEK, S. aj. *Kapitoly z teorie a metodiky výchovy I*. Brno: Paido, 1998. ISBN 80-85931-61-3.
- STŘELEČEK, S. aj. *Studie z teorie a metodiky výchovy II*. Brno: Masarykova univerzity, 2005. ISBN 80-210-3687-7.
- SVOBODOVÁ, J. (ed.) *Výběr z reformních i současných edukačních koncepcí (zdroje inspirace pro učitele)*. Brno: MSD, 2007. ISBN 978-80-86633-93-0.
- ŠIMONÍK, O. *Začínající učitel*. Brno: MU, 1995. ISBN 80-210-0944-6.
- ŠMAHELOVÁ, B. *Nástin vývoje pedagogického myšlení*. Brno: MSD, 2008. ISBN 978-80-7392-040-1.
- ŠPIČÁK, J. *Prostředí z pohledu sociální pedagogiky*. Olomouc: PdF UP, 1993. ISBN 80-7068-227-7.
- ŠTVERÁK, V., KUČERA, Z. *Chrestomatie z dějin pedagogiky*. Praha: Karolinum, 1999. ISBN 80-7184-626-0.
- ŠULOVÁ, L. *Jak učit výchovu k manželství a rodičovství*. Praha: Grada, 1995. ISBN 80-7169-218-2.
- ŠVAŘÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.
- ŠVEC, Š. aj. *Metodologie věd o výchově*. Brno: Paido, 2009. ISBN 978-80-7315-192-8.
- ŠVEC, V. *Klíčové dovednosti ve vyučování a výcviku*. Brno: MU, 1998. ISBN 80-210-1365-6.
- ŠVEC, V. *Praktikum didaktických dovedností*. Brno: MU, 1996. ISBN 80-210-1365-6.
- TÄUBNER, V. *Metodika sexuální výchovy*. Praha: Státní zdravotní ústav, 1994. ISBN 80-7071-029-2.
- URBANOVSKÁ, E. *Sociální a pedagogická psychologie*. Olomouc: UP, 2006. ISBN 80-244-1410-4.
- VACEK, P. *Rozvoj morálního vědomí žáků: metodické náměty k realizaci průřezových témat*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-386-4.
- VACÍNOVÁ, Tereza, *Dějiny vzdělávání od antiky po Komenského*. Praha: UJAK, 2009. ISBN 978-80-86723-74-7.

- VALIŠOVÁ, A., KASÍKOVÁ, H. aj. *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1734-0.
- VALIŠOVÁ, A., SINGULE, F., VALENTA, J. *Didaktika pedagogiky*. Praha: FF UK, SPN, 1990. ISBN 80-7066-105-4.
- VÁŇOVÁ, M. *Úvod do srovnávací pedagogiky*. Praha: Vysoká škola J. A. Komenského, 2007. ISBN 80-86723-12-7.
- VAŠŤATKOVÁ, J. *Úvod do autoevaluace školy*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2006. ISBN 80-244-1422-8.
- WALTEROVÁ, E. *Kurikulum – proměny a trendy v mezinárodní perspektivě*. Brno: MU, 1994. ISBN 80-210-0846-6.
- WALTEROVÁ, E. *Srovnávací pedagogika. Vývoj a proměny v globálním kontextu*. Praha: UK, 2006. ISBN 80-7290-269-5.
- WRÓBEL, A. *Výchova a manipulace*. Praha: Grada Publishing, 2008. ISBN 978-80-247-2337-2.
- ZELINA, M. *Teórie výchovy alebo hľadanie dobra*. Bratislava: SPN, 2010. ISBN 80-10-00456-1.

ZÁKLADNÍ LEGISLATIVA

<https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>

<http://www.msmt.cz/ministerstvo/urednik>

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, v platném znění, a jeho prováděcí předpisy.

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), v platném znění, a jeho prováděcí předpisy.

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, v platném znění.

ZDROJE DALŠÍCH INFORMACÍ A DOPORUČENÉ WEBOVÉ STRÁNKY

Centrum pro výzkum veřejného mínění: <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/>

Centrum pro zjišťování výsledků ve vzdělávání: <http://www.ceremat.cz/>

Česká školní inspekce: <http://www.csicr.cz>

Český statistický úřad: <http://www.czso.cz/>

Dlouhodobé záměry vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/dlouhodoby-zamer-vzdelavani-a-rozvoje-vzdelavaci-soustavy-3?lang=1>

EACEA/EURYDICE: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/home_cs

Národní pedagogický institut České republiky: <https://www.npicr.cz/>

OECD: <http://www.oecd.org/>

Publikace z projektu *Cesta ke kvalitě*. Dostupné z: <http://www.nuov.cz/ae/publikace-vytvorene-v-projektu>

Rámcové vzdělávací programy (PV, ZV, GV, OV, ZUV).

Strategie celoživotního učení ČR.

Školní statistická ročenka. Dostupné z: <http://www.czso.cz/>

Školský systém ČR. Dostupné z:

https://www.studyin.cz/soubory/clanky/0021_publications/StudyIN-EduSystem-2017.pdf

<http://www.msmt.cz/file/37376/>

Věstníky MŠMT ČR. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/format-pdf>

Výroční zprávy MŠMT ČR.

Okruhy ze základů psychologie

1. Předmět zkoumání v psychologii a přehled základních psychologických směrů (např. psychoanalýza, behaviorismus, humanistická psychologie, kognitivní psychologie).
2. Psychologická charakteristika osobnosti (univerzální znaky, prožívání, chování), determinace lidské psychiky (biologická, sociálně-kulturní a duchovní – V. E. Frankl, nativistické a environmentální teorie).
3. Poznávací procesy a jejich charakteristika – čítí a vnímání, představy, fantazie, paměť, pozornost, vědomí, myšlení a inteligence.
4. Oblast citů a jejich význam v životě. Dělení a vlastnosti citů, fyziologie citů, emoční inteligence. Temperament, přehled základních temperamentových typologií a možnosti jejich praktického využití.
5. Vývojová psychologie a její předmět, determinace psychického vývoje člověka, pojem vývojové změny, klasifikace vývojových změn. Procesy zrání a učení. Metody pro diagnostiku psychologických funkcí a procesů.
6. Vývojová periodizace, jejich charakteristika (Příhodova biopsychologická, Eriksonova psychosociální, Piagetova kognitivní, Freudova psychoanalytická).
7. Zvláštnosti dětské psychiky (sugestibilita, labilita, egocentrismus, expresivní a adaptivní chování, negativismus, eidetismus, konkretismus, personifikace a jejich projevy).
8. Vstup dítěte do školy, připravenost dítěte pro vstup do školy, školní zralost (fyzická, kognitivní, emoční a sociální). Nezralé dítě. Proces adaptace na školu.
9. Psychologická charakteristika mladšího školního věku (tělesný, kognitivní, emocionální a sociální vývoj, učení a práce).
10. Psychologická charakteristika období dospívání – prepuberta, puberta (tělesný, kognitivní, emocionální a sociální vývoj), význam profesionální orientace.
11. Psychologická charakteristika období dospívání – adolescence (identita, tělesný, kognitivní, emocionální a sociální vývoj). Rizikové chování v adolescenci.
12. Vývojové období dospělosti (periodizace, tělesné a psychické změny, krize životního středu).
13. Vývojové období stáří (periodizace, znaky stárnutí, změny fyzické a psychické, adaptace na stáří, nejčastější patologické symptomy ve stáří).
14. Socializace, formy socializace a její činitelé. Sociální učení. Sociální postoje. Struktura, zjišťování, utváření a možnosti změny. Stereotypy a předsudky.
15. Sociální a interpersonální percepce, interakce a komunikace. Činitelé formování dojmu o jiné osobě. Chyby v interpersonální percepci. Základní principy verbální a neverbální komunikace.
16. Jedinec v sociální skupině. Znaky a klasifikace sociálních skupin. Struktura a dynamika malé sociální skupiny. Význam pro vývoj jedince.

17. Zátěžové situace (frustrace, konflikt, stres, vnímání stresu; dimenze stresu: emocionální, intelektuální, sociální, environmentální, spirituální, fyzická). Zvládání stresu (obránné mechanismy, techniky zvládání stresu).
18. Týrané a zneužívané dítě (příčiny vzniku, fyzické týrání, psychické týrání, dopad psychického týrání na psychiku dítěte, sexuální zneužívání, typy sexuálního zneužívání, hlavní tělesné ukazatele sexuálního zneužívání, zanedbávání, další formy CAN).
19. Poruchy chování (klasifikace problémového chování, příčiny vzniku, agresivita a agrese, diferenciací poruch chování, porucha opozičního vzdoru, agresivní poruchy chování, varianty šikany, důsledky šikany pro agresora, důsledky šikany pro oběť, neagresivní poruchy chování).
20. Neurotické obtíže v dětském věku (příčiny vzniku, druhy zátěže typické pro jednotlivá vývojová období, neurotické obtíže v dětství: neurotické obtíže spojené s afektivními projevy, s úzkostí, fobií a depresivními stavy, se zažíváním, s poruchami spánku a se somatickými stesky, s poruchami vyměšování, s poruchami komunikace, s neurotickými návyky a tiky).

LITERATURA

- GOLEMAN, D. *Emoční inteligence*. 2. vyd. (v nakl. Metafora 1.). Praha: Metafora, 2011. ISBN 978-80-7359-334-6. Dostupné také z: <https://www.bookport.cz/kniha/emocni-inteligence-4709>
- PETROVÁ, A., PLEVOVÁ, I. *Vybrané kapitoly z vývojové psychologie*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2018.
- PLEVOVÁ, I. *Psychologické metody pro výchovné poradce*. [CD-ROM]. Olomouc: UP, 2017.
- PLEVOVÁ, I., PETROVÁ, A. *Vybrané kapitoly z obecné psychologie*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2018.
- PLHÁKOVÁ, A. *Učebnice obecné psychologie*. Praha: Academia, 2011.
- PUGNEROVÁ, M. a kol. *Psychologie: pro studenty pedagogických oborů*. Praha: Grada, 2019. Dostupné také z: <https://www.bookport.cz/kniha/psychologie-5906>
- PUGNEROVÁ, M., DUŠKOVÁ, I. *Z předškoláka školákem*. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-0573-1.
- PUGNEROVÁ, M., KVINTOVÁ, J. *Přehled poruch psychického vývoje*. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-247-5452-9.
- SHAPIRO, L. *Emoční inteligence dítěte a její rozvoj*. Praha: Portál, 2009.
- VÁGNEROVÁ, M. *Současná psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0696-5.

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie II.: dospělost a stáří*. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1318-5.

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2012.

VÝROST, J., SLAMĚNÍK, I., SOLLÁROVÁ, E. *Sociální psychologie: teorie, metody, aplikace*. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-247-5775-9. Dostupné také z: <https://www.bookport.cz/kniha/socialni-psychologie-6033>